

Bir Seçimin(!) Ardından...

H. Ali Yiğit - *Elektrik-Elektronik Mühendisi*

ayigittr59@yahoo.com

Ülke tarihinin en önemli seçimini geride bıraktık. Artık Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne fiili olarak geçiyoruz. 16 Nisan 2016 referandumu sonrasında şekillenen Yeni Anayasa'mız da fiilen yürürlüğe giriyor.

Ülkemiz demokrasi tarihi çok parlak bir geçmişe sahip olmasa da 24 Haziran 2018 Seçimleri ile birlikte 23 Aralık 1876'da ilan edilen Birinci Meşrutiyet ile başlayan ve aksak bir şekilde yürüyen parlamenter demokrasinin de sonuna geldik. Artık Cumhurbaşkanlığı Sistemi ile yönetileceğiz.

Son dönemlerde ekonomik göstergelerin iyiye gitmediği (yükselen döviz kuru, yükselen enflasyon, artan işsizlik, yoksulluk ve yolsuzluk) ve AKP'nin yönetme konusunda ciddi sıkıntılar yaşadığı bir dönemde erken/baskın bir seçim yaşadık. Ortalama bir seçmenin 'artık yeter' diyebileceği hemen hemen her koşulun olduğu ortamda -eşitsiz ve adil olmayan koşullarına karşın- bir değişimin yaşanacağına hepimiz (buna ben de dahilim) inandık. Tüm kamuoyu yoklamaları da beklentilerimizin haksız olmadığını da teyit eder nitelikteydi.

Sandık taşıma kararlarının alınarak bir çok seçmenin oy kullanamamasının önceden sağlandığı, oy tercihi konusundaki baskıların, eşit olmayan koşullarda yapılan propagandaların adeta tek sesliliğe dönüştüğü ve muhalefetin bir çok etkinliğinin haksız şekilde iptal edildiği bir seçim dönemi yaşadık.

Toplumun hemen hemen tüm kesimleri ekonomik krizi iliklerine kadar hissetmelerine karşın; açıklanan gerçekçi olmayan büyüme oranlarının vatandaşı farklı şekilde etkilediği de bir başka gerçek.

Faiz lobisi, döviz lobisi vb. kavramlarla örülen 'dış güçlerin Türkiye'nin gelişmesini istememesi' söylemi bir beka sorunu ve sorunu çözecek tek gücün cumhur ittifakı olduğu söylemi oy verme tercihlerinde belirleyici olmuştur.

Çok cüzi miktarda para yardımı, kömür, makarna vb. ile yaşayan, yoksulluğa alıştırılmış ve iktidara bağımlı

hale getirilmiş milyonlar 'bu ayrıcalıklarını yitirmek için' alışıldık şekilde oy kullandılar.

Geçmiş dönemde özellikle laik ve seküler kesime sözcülük yapan Doğan Grubu'nun el değiştirmesi (değiştirilmesi) ile sınırlı sayıdaki gazete ve TV'yi bir kenara bırakırsak basın tek sesliliği de oy tercihlerinde önemli bir etken olmuştur.

Ortadoğuda dengeler değişmiş ve Suriye'de iç savaş bitme noktasına gelmiştir. Suriye iç savaşına müdahale ederek milyonlarca mültecinin ülkemize gelmesine neden olanlar bu defa da biten savaş oya devşirmeyi başarmışlardır.

Tüm örgütü dağılmış, bir tek miting bile yapamayan Türk Milliyetçisi bir partinin özellikle güneydoğuda oylarını 'ikiye/üç katlayarak barajı aşması da' izah edilmesi gereken bir başka konudur.

En azından meclis çoğunluğunun alınacağı, sınırlı da olsa yürütmenin denetlenebileceği beklentimiz de boşa çıktı. AKP'nin iktidara geldiği 2002'den buyana geçen 16 yıldaki hak kayıplarımızın durdurulabileceği ve AKP'nin geriletileceği beklentimiz de gerçekleşmedi.

Ülkemizde, demokrasinin olmazsa olmazlarından olan seçme hakkı oldum olası şaibeli olmuştur. Gerek tek parti döneminde gerekse takip eden çok partili dönemde yapılan hemen hemen tüm seçimlerde 'usulüne uygun olmayan olayların' sıkça yaşandığı bir gerçektir. 16 Nisan 2016 Anayasa Referandumu tartışmaları bitmeden 24 Haziran 2018 Seçimleri üstüne şaibeler ve tartışmalar devam etmektedir.

Yeni Anayasa ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile alışık olduğumuz kuvvetler ayrılığı kısıtlı şekilde hayata geçecektir. Yeni sistemde Cumhurbaşkanı'nın tartışılmaz bir hegemonyası olacaktır. Örneğin meclisten yeter sayıda oy alarak geçen her hangi bir yasa Cumhurbaşkanı tarafından geri çevrilirse; meclis eski kararını ancak nitelikli çoğunluk ile teyit edebilecektir. Dolayısıyla Cumhurbaşkanı tarafından beğenilmeyen yasaların uygulanma şansı pek olmayacaktır.

Meclisin gerek bakanlar gerekse Cumhurbaşkanı üzerindeki denetim hakkı da ancak ve ancak üçte iki çoğunlukla olabilecektir ki bunun adı denetimin olmayacağıdır.

Meclise karşı sorumluluğu olmayan seçilmemiş bakanlar, seçilmemiş başkan yardımcıları, yasa ile oluşturulmamış 'ofisler' aracılığıyla yönetileceğiz. Bütün bunlarda tek bir belirleyici olacak. Yani tek yetkili Cumhurbaşkanı.

Üyelerinin büyük çoğunluğunu doğrudan geri kalan kısmını da dolaylı olarak Cumhurbaşkanı'nın belirlediği/belirleyeceği Anayasa Mahkemesi'nin ve/veya Hakimler Savcılar Kurulu'nun denetim yapacağı beklentisi sadece ham bir hayaldir. Cumhurbaşkanı önünde cübbesini ilikleyen yüksek yargı mensuplarının yeni dönemde de 'saygıda kusur etmeyeceklerini' söylemek de kehanet olmasa gerekir.

OHAL'in kaldırılması süphesiz ki önemlidir. Ancak yeni dönemde KHK yetkileriyle donatılmış bir Cumhurbaşkanlığı sisteminin SÜREKLİ OHAL demek olacağını da söyleyebiliriz.

Yüzelli yıllık sınırlı demokratik kazanımlar kaybediliyor!

Birinci Meşrutiyet'in ilanına kadar iktidarın mutlak hakimi olan padişah'ın yetkilerinin kısılması ve kul statüsünde olan Osmanlı İmparatorluğu topraklarında yaşayan halkların bazı kazanımları elde etmesi demokrasi tarihimiz açısından önemli bir kilometre taşıdır.

Birinci Meşrutiyet ile Osmanlı coğrafyasında yaşayan ahalinin belli hakları padişah tarafından da kabul edilmiştir. Nedir bu haklar,

- Osmanlı vatandaşları Meşrutiyetin ilanı ile ilk defa seçme-seçilme hakkı kazanmışlardır.
- Meşrutiyetin ilanı ile birlikte halk, padişahın yanında yönetime ortak olmuştur.
- Osmanlı'da Mutlakiyetçi yapı sona ererek Meşrutiyetçi yönetim dönemi başlamıştır.
- Hem Osmanlı hem de Türk tarihinin ilk anayasası olan Kanun-i Esasi (1876) ilan edilmiştir.
- Daha önce padişahın tek söz sahibi olduğu Mecliste halkı temsil eden Meclis-i Mebusan üyeleri söz sahibi olmuşlardır.

Ancak bu sınırlı hakların elde edilmesinin ilk denemesi çok kısa sürmüştü ve II. Abdülhamit Osmanlı-Rus Savaşını bahane ederek 20 Mart 1877'de açılan Meclisi Mebusan'ı 14 Şubat 1878'de kapatmış ve ilan edilen Birinci Kanuni Esasi'yi de rafa kaldırmıştır.

Daha sonraki iç ve dış gelişmelere bağlı olarak 2. Abdülhamit 24 Temmuz 1908 tarihinde İkinci Meşrutiyet'i ilan etmek zorunda kalmıştır.

İkinci Meşrutiyet ile yukarıda saydığımız ve Birinci Meşrutiyet ile elde edilen hakların yanı sıra aşağıdaki bazı kazanımlar elde edilmiştir.

- Hükümet artık padişaha değil, Mebusan Meclisi'ne karşı sorumlu olacaktır.
- Uluslararası Antlaşmalar Mebusan Meclisi'nin onayı olmadan kabul edilmeyecektir.
- Birinci Meşrutiyet Dönemindeki Kanun-i Esasi'de bulunan padişahın veto yetkisi ve meclisi açma-kapatma yetkisi İkinci Meşrutiyet Döneminde 1909 yılında yapılan değişikliklerle sınırlandırılmıştır.
- Meşrutiyet dönemindeki Kanun-i Esasi'de bulunan padişahın sürgün etme ve sansür yetkilerine İkinci Meşrutiyet Döneminde 1909 yılında yapılan değişikliklerle son verilmiştir.

23 Nisan 1920'de TBMM'nin Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından Ankara'da açılması, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ve 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edilmesiyle yeni bir parlamenter demokrasiye geçilmiştir.

Cumhuriyet'in kuruluşuyla başlayan Tek Parti dönemi 1946'ya kadar devam etmiş ve 1950'de Demokrat Parti'nin seçimi kazanmasıyla da fiilen sona ermiştir.

Parleментар demokrasinin en temel özelliği kuvvetler ayrılığı ilkesidir!

İstenilen düzeyde olmasa da kuvvetler ayrılığı önemliydi ve sınırlı da olsa denetim sağlanıyordu!

Gelişmiş ülkelerdeki kadar belirgin olmasa da kuvvetler ayrılığı ilkesi ülkemizde de hayata geçmiştir. Ne yazık ki geçmişteki hemen hemen tüm milliyetçi/ muhafazakar iktidarlar kuvvetler ayrılığından şikayet edegelmişlerdir. Şikayet edilen kimi zaman Cumhurbaşkanı kimi zaman da yargı olmuştur. Çođu kez bu şikayetlerin devamında başkanlık sistemine geçme talebi dile getirilmiştir. Biçimi, şekli ve yetkileri tanımlanmasa da hep bir başkanlık özlemi vardır. Gerek o dönemde uluslar arası konjonktür gerekse ülke için siyasal yapıların konumlanması ve bürokrasi başkanlık isteğinin söylem dışında vücut bulmasına olanak tanımamıştır.

Montesquieu'ye göre 'özgürlük' yasalar tarafından yasak edilmeyeni yapabilmektir. Düşünüğe göre siyasal iktidarı ele geçirenler içgüdüsel olarak bu güçlerini sürdürmek isterler. Bu nedenle önünde engel bulunmazsa her siyasal yöneticinin özgürlükleri çiğneyeceğini, yetkilerini aşabileceğini, sınır tanımayacağını belirtir ve bütün tarihsel deneyimlerin bunu kanıtladığını vurgular. Montesquieu, gücün sınırlandırılması için kuvvetler ayrılığının şart olduğunu ve bu üç erkin birbirini denetleyerek genel dengeyi sağlaması gerektiğini ileriye sürer.

Gerçek anlamda demokrasinin göstergesi kuvvetler ayrılığı ilkesidir. Bunun da tipik göstergeleri;

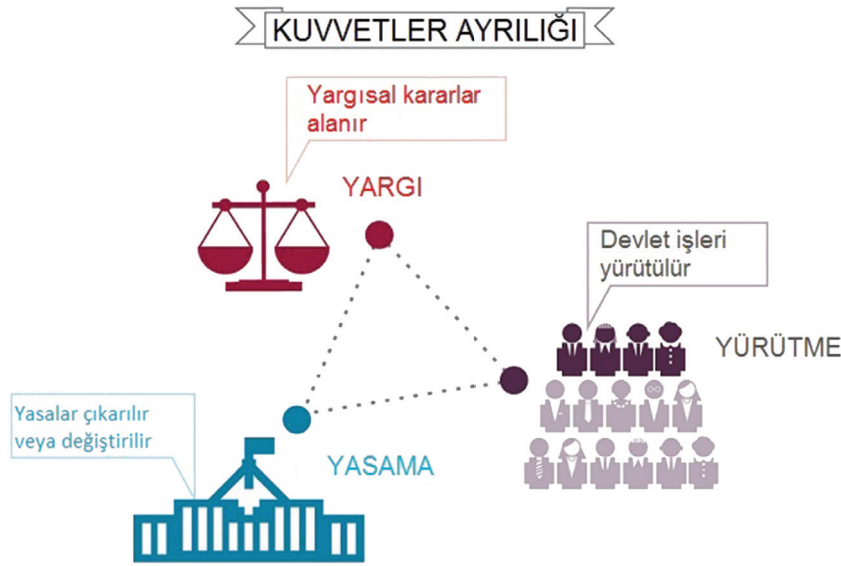
- Yasama ve denetleme yetkisine sahip meclis,
- Yürütme yetkisine sahip hükümet,
- Bağımsız yargı,
- Bağımsız denetim kurumları,
- Bağımsız medya,

- Bireysel özgürlüklerin güvence altına alınması,
- Toplumsal cinsiyet eşitliđi,
- İnançlara ve etnik kimliğe saygı,

Zor bir döneme giriyoruz!

Başta demokratik kitle örgütleri, sendikalar olmak üzere tüm toplumsal örgütlenmeler üzerinde daha fazla baskının yaşanacağı bir süreçteyiz.

Yukarıda özetlemeye çalıştığım ve önümüzdeki dönemde daha az sahip olacağımız demokratik göstergeler ortada.

Ne kadar eleştirek te seçim sonuçları ülkemizde farklı farklı dinamiklere dayanan ve hiç te küçümsememeyecek bir muhalefetin varlığını da göstermiştir. Elbette mücadele düz bir hat izlemeyecektir. İnişler ve çıkışlar yaşanacaktır. Önemli olan ortak hedefler doğrultusunda birleşik bir muhalefetin örülmesi ve mücadelenin sürdürülmesi

iradesidir.

Önümüzde hepimizin iliklerine kadar işlemiş/işlemede olan bir ekonomik kriz vardır. 'Cebimizden beş kuruş çıkmıyor' söylemiyle yutturulan, Şehir Hastaneleri, Körfez Köprüsü, Avrasya Tüneli, 3. Boğaziçi Köprüsü, 3. Havalimanı faturaları yavaş yavaş önümüze gelmektedir.

Yine de ümitsizliğe düşmemek gerekiyor. Bu dönemler de atlatılacaktır. Hiç bir toplum ve ülke sürekli cendere altında tutulamaz. Eşitlik ve özgürlük mücadelesi tüm ülke coğrafyasında devam edecektir.

Nazım'ın dediği gibi '...yeter ki kararmasın sol memenin altındaki cevahir.'

Sevgi, dostluk ve dayanışma dilekleriyle.